

Original: engleski

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
POČINJENA NA TERITORIJU BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Prezime: Morneau

Ime: Jacques

Očevo ime: Armand

Nadimak:

Spol: M

Datum rođenja: 06.03.1955.

Mjesto rođenja: Montreal/Quebec

Nacionalnost: Kanadanin

Vjeroispovijest: katolik

Jezik/jezici koje govori: engleski, francuski, malo njemačkog i talijanskog

Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuju od navedenih)

Jezici korišteni u toku razgovora: engleski

Trenutno zanimanje: potpukovnik u kanadskim oružanim snagama

Datum(i) razgovora: 26. i 27.08.1996.

Razgovor(e) vodili: Thomas Elfgren i Gurjot Singh Malhi

Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora: narednik Randy Thompson iz kanadske vojne policije

Potpis/Paraf: /potpisano/

IZJAVA SVJEDOKA

Zovem se Jacques Morneau. Ja sam potpukovnik u kanadskim oružanim snagama i predavač na kanadskoj vojnoj akademiji u Torontu. Moja je adresa 31 John Drury Drive, North York, M3M2Z1 Ontario, Kanada. Telefon (stan) je (416) 638 7860, a na poslu (416) 482 6800, kućni 6878.

U bišoj sam Jugoslaviji bio zapovjednik 1. kanadskog bataljuna ('Canbat 1') od 3. travnja 1995. do 6. rujna 1995., kad sam otišao iz Hrvatske. Moj je bataljun bio jedan od četiri u Sektoru jug Ujedinjenih naroda u Hrvatskoj, i preuzeli smo odgovornost na tom području 11. travnja 1995. Ostala tri bataljuna u Sektoru jug bili su jordanski 'Jorbat', kenijski 'Kenbat' i češki 'Czechbat'. Sva četiri bataljuna bili su dio mirovne misije Ujedinjenih naroda u Hrvatskoj. Područje odgovornosti (PO) Canbata prikazano je na zemljovidu u dokumentima s oznakom G. Baza Canbata 1 nalazila se blizu Benkovca kod Rastevića, a bio sam odgovoran glavnom stožeru Sektora jug u Kninu. Većina detalja u vezi s funkcijama Canbata 1, uključujući i dokumentaciju o krivičnim radnjama Hrvata protiv Canbata 1, imena i ostala izvješća mogu se naći u glavnom stožeru bataljuna u Quebecu u Kanadi. U prilogu ovoj izjavi naći ćete samo dio tih dokumenata.

Kad smo stigli u travnju 1995., glavna nam je zadaća bila osigurati poštivanje sporazuma o prekidu vatre, koji su potpisale sve zaraćene strane 1994. godine. Prilikom našeg dolaska, vladale su napetosti između Kanadana i krajinskih Srba. Razlog tome bio je raniji incident kad su krajinski Srbi pucali i ranili dva Kanadanina, djelatnika UN-a. No uskoro je postignut velik napredak u odnosima jer smo uspjeli izgraditi povjerenje među krajinskim Srbima. Ja i zapovjednici satnije izravno smo surađivali s tri komandanta brigada krajinskih Srba na tom području.

Canbatu nije bilo dopušteno patroliranje izvan Sektora jug, niti nam je bio dopušten kontakt sa zapovjednicima hrvatskih brigada. Komunikacija je morala ići preko ureda za vezu u Zadru, koji bi proslijedio informacije regionalnom operativnom stožeru u Splitu i glavnom stožeru brigade hrvatske vojske.

Kad je započeo hrvatski napad na Krajinu, poznat i pod nazivom operacija Oluja, 4. kolovoza 1995., bio sam na godišnjem odmoru u Grčkoj. Kad sam doznao za napad navečer 5. kolovoza, odmah sam se vratio u Hrvatsku i stigao u Zadar 6. kolovoza 1995. gdje sam obavio razgovore s časnicima za vezu HV-a o općoj situaciji i puštanju na slobodu 43 pripadnika Canbata koji su zarobljeni tijekom napada. Zauzeto je ukupno osam promatračkih punktova od njih ukupno 16. Onih 43 vojnika dovedeno je u Zadar, a ostalima je dopušten povratak u njihove baze. Preostalih osam promatračkih punktova uspjelo se oduprijeti hrvatskim pokušajima da ih zauzmu ili istjeraju s njihovih položaja. Hrvati su pristupali promatračkim točkama na različite načine. Najprije su zatražili od kanadskih vojnika da napuste svoje položaje. Kad je Hrvatima rečeno da su Kanadani dobili naređenje da ostanu na svojim mjestima, Hrvati su se ili poslužili silom ili im zaprijetili oružjem. U nekoliko su slučajeva, pak, bacili ručne bombe na promatračke točke ili uperili protutenkovsko oružje u kanadska vozila/promatračke točke. Prislonili su pištolje na glave kanadskih vojnika i prisilili ih da pođu s njima u Zadar gdje su ih strpali u neku školu. Moja saznanja o tim incidentima temelje se na onome što su mi ispričali ti vojnici i što sam pročitao u izvješćima.

Kad sam stigao u Zadar, hrvatski časnik za vezu, kapetan Milinović ili kapetan Luković, ne sjećam se koji, rekao mi je da su odveli te vojnike s promatračkih točaka kako bi ih spriječili da obavještavaju o pokretima hrvatske vojske. Svi su pripadnici kanadskog bataljuna odbili poći s Hrvatima. Otišli su tek nakon što im se zaprijetilo uporabom sile ili agresivnim

postupcima, primjerice prislanjanjem pištolja na glavu ili opkoljavanjem, upadanjem ili nišanjenjem protutenkovskog oružja. U tome su sudjelovali i hrvatski vojnici i hrvatska policija (vojna, specijalna i civilna). Prema izvješćima koja sam dobio od svojih vojnika, Hrvati su rekli da samo izvršavaju naredjenja svojih viših 'vojnih' instanci. Rekao sam im da je to neprihvatljivo i zahtijevao da se onih 43 vojnika odmah puste. Oni su odbili udovoljiti mom zahtjevu navodeći kao razlog da je već pala noć, ali su obećali da će to učiniti sutradan u 10:00 sati. Sutradan su najprije odbili, a naposljetku pristali nakon novih pregovora. To je zarobljavanje bilo protuzakonit postupak protiv pripadnika Canbata, kojim su Hrvati onemogućili mirovnu misiju UN-a u vršenju svojih dužnosti, prijetili uporabom sile i upotrijebili silu protiv vojnika UN-a. Oni nisu imali nikakvo pravo odvesti pripadnike UN-a s njihovih položaja.

Pripadnici Canbata vratili su se na svoje promatračke položaje, na kojima su bili zarobljeni, 7. kolovoza da spasu svoju i UN-ovu opremu. Načinjen je dugi spisak opreme i osobnih stvari koje su Hrvati ukrali tijekom i poslije napada. Taj je spisak poslan glavnom stožeru UN-a u Zagrebu preko glavnog stožera Sektora jug u Kninu.

Riječ je o tri vrste popisa: oprema UN-a, kanadska oprema i osobna oprema. Mogu potvrditi autentičnost dokumenta označenog sa "I" (ref. South 560-007-95) kao izvješća i popisa ukradene kanadske opreme. Potpisao sam se na svaku stranicu tog dokumenta.

Usto je hrvatska vojska tijekom operacije Oluja granatirala tri promatračka položaja Canbata, smještena u zoni razdvajanja. Dva su položaja pripadali četi Charlie a jedan četi Bravo. Na svu sreću, nitko nije poginuo ni bio ranjen. Srbi su se nalazili u blizini tih promatračkih točaka i po mom mišljenju Hrvati su gadali Srbe. Ne bih rekao da su te položaje UN-a gadali namjerno, nego zbog blizine Srba. Promatračka mjesta /Canbata/ postali su žrtve te indirektno vatre. Većina oštećenja nastala je od šrapnela, osim dva incidenta kad su dva promatračka mjesta direktno pogodena.

Hrvati su nam uskratili slobodu kretanja od samog početka napada sve do negdje 11. kolovoza. (Datum se može potvrditi pregledom dokumenata u glavnom stožeru bataljuna u Quebecu). Tih sam dana uspijevaao sporednim putovima zaobići hrvatske kontrolne točke na našem području odgovornosti kako bih obišao svoje vojnike te smo uspijevali izvršiti popunu materijalnih sredstava u bazama naših četa.

Nakon hrvatske ofenzive vidjeli smo sustavnu pljačku kuća i imanja od strane hrvatskih vojnika, vojne policije i civila. Uzimali su sve čega su se uspjeli dočepati. Između ostalog i stoku, pokućstvo, automobile, traktore, kao što rekoh - sve. Osobno sam vidio na stotine vozila, dan za danom, krcatih opljačkanim stvarima, kako odlaze iz Krajine (u Hrvatsku). Posvuda je bilo kontrolnih točaka, ne samo na granici sektora, nego i na cestama i oko gradova i sela. Dobar je primjer Benkovac, gdje su postavili kontrolne točke na svim cestama koje su vodile u grad. Nisu nam dopustili ulazak u grad dok ne završe s "čišćenjem". Na kontrolnim su točkama dežurali vojni i civilni policajci. Vidio sam vozila s opljačkanim stvarima kako prolaze kroz kontrolne točke diljem mog područja odgovornosti. Katkad bih vidio da policija zaustavlja nekog takvog vozača i postavlja mu nekoliko pitanja pa ga pušta proći. Katkad bih vidio kako policajci vade neke predmete iz vozila i stavljaju ih sa strane a vozilo propuštaju. Nikad nisam vidio da bi nekoga od tih vozača uhapsili.

U puno sam navrata, nakon ofenzive u kolovozu 1995., tokom tri ili četiri tjedna, vidao na početku Hrvate u vojnim uniformama, zatim i civile da pljačkaju kuće. U nekoliko sam prigoda vidio ljude kako izlaze iz kuća s opljačkanim stvarima. Kad bih u povratku ponovno prošao pokraj tih kuća, vidio bih da gore. Po mome mišljenju, u kolovozu 1995. su viši organi

hrvatske vlasti zažmirili na činjenicu da se vrši sustavna pljačka i palež kuća na cijelom mom području odgovornosti. Vlasti su to mogle spriječiti, ali nisu. Bilo bi vrlo lako to spriječiti.

Neposredno nakon napada, u pljački i paležu sudjelovali su jedino vojnici i policija. Nakon otprilike tjedan dana poslije napada, vidjeli smo da sve više civila sudjeluje u tim kriminalnim radnjama. Neka su sela bila potpuno opljačkana i spaljena do temelja, neka su ostala sačuvana. Pretpostavili smo da su u njima prije rata živjeli Hrvati. Benkovac je uglavnom sačuvan, jer su u njemu prije rata uglavnom živjeli Hrvati. U tom je gradu zapaljeno tek nekoliko kuća.

U nekoliko sam navrata slao svoje podređene u Zadar da se raspitaju kod časnika za vezu HV-a zašto se pljačkaju i pale kuće i zašto to oni dopuštaju. Sjećam se da bi Hrvati odgovorili da oni to ne mogu kontrolirati.

Negdje oko 10. kolovoza 1995. (može se provjeriti u izvješćima vojne policije Canbata koja su poslana u glavni stožer Sektora jug), vozilo sam se u svojem džipu u društvu zapovjednika čete Charlie bojnika Rochettea i stožernog narednika mog bataljuna. Pokušavali smo posjetiti jedan od mojih promatračkih položaja SC44, kad su nas zaustavili na hrvatskoj kontrolnoj točki na kojoj je dežuralo sedam do osam hrvatskih policajaca. Dok smo pregovarali o našem prolasku, primijetio sam da je jedan hrvatski policajac zaustavio nekog ubogog starca, krajinskog Srbina. Na tom području nije bilo Hrvata civila. Doveo ga je na kontrolnu točku. Slikali su se s njim kao da je riječ o lovačkom trofeju. Upitao sam ih što će s tim starcem. Rekli su mi da će ga evakuirati u Zadar. Dopustili su nam da prodemo i mi smo otišli na promatračku točku. Zatim sam pregledao promatračku točku SC43. Na povratku, u smjeru promatračke točke SC45, otprilike sat vremena nakon što su me zaustavili na onoj kontrolnoj točki, našli smo leš onog starca kojeg smo tamo vidjeli. Ležao je na šljunku pokraj ceste. Bio je pogoden iz vatrenog oružja u potiljak. Po rani, ulaznoj rupici straga i većoj izlaznoj rani na čelu, vidjeli smo da je pogoden s leđa. Otprilike dva-tri metra od leša, našli smo šest-sedam praznih čahura. Starac je bio pogoden i u donji dio leđa. Kad sam to vidio, nazvao sam svoju vojnu policiju i vojne promatrače UN-a koji su izvršili svoj očevid. Izvješće je poslano u glavni stožer Sektora jug a i kroz zapovjedni lanac vojnih promatrača UN-a. Tijekom davanja ove izvještaje, pokazao sam istražiteljima fotografiju ubijenog. Fotografiju je snimio naš fotograf (vidi fotografiju označenu sa A).

Po mojoj ocjeni opće situacije rekao bih da na mom području odgovornosti nije bilo masovnih ubojstava. Većina krajinskih Srba pobjegla je u Bosnu u noći s 4. na 5. kolovoza. Pretpostavljam da je bilo sličnih izoliranih incidenata, poput opisanog, na cijelom tom području. Ono malo preostalih krajinskih Srba bili su uglavnom starci. Uskoro nakon napada, oni su nestali, ali ne znam što je tome bilo razlog. Još jedan primjer: oko 12. kolovoza 1995., jedan siroti stari krajinski Srbin, star između 60 i 70 godina, došao je noću u našu bazu. Zatražio je zaštitu pa smo ga pustili u bazu. Rekao nam je da su tog dana Hrvati došli u njegovu kuću i rekli mu da ide, u Bosnu ili nekamo. Pojedinosti priče koju je ispričao mogu se naći i u izvješću vojne policije koji je sastavljen o tom incidentu. Rekao je da je Hrvatima objasnio da je prestar i da želi ostatak života proživjeti u svome domu. U tom su trenutku Hrvati zapucali u zrak da ga zastraše pa je on pobjegao a ženu ostavio u kući. Pitao nas je jesmo li vidjeli njegovu ženu. Budući da je bila noć, rekli smo mu da ćemo sutra ujutro otići s njim u njegovu kuću. Idućeg jutra on je u našoj pratnji otišao svojoj kući. Pretražili smo teren oko njegove kuće i našli leš njegove žene u bunaru. Naša je vojna policija načinila službeno izvješće i uzrok smrti može se pročitati u njemu. Zadarski ured za vezu obaviješten je o ovome kao i o već opisanom incidentu.

U nekom sam trenutku čuo da je hrvatskim vojnicima dano uputstvo da ne uzimaju zarobljenike. Ne sjećam se jesam li to čuo osobno ili je to netko od mojih podređenih čuo od hrvatskih časnika. Ja sam shvatio da to znači da treba da ih ubiju umjesto da ih zarobe.

U par dana poslije napada, oko 22-24 izbjeglice stigle su u našu bazu i zatražile zaštitu. Pustili smo ih da uđu i uskoro ih prebacili u glavnu bazu UN-a u Kninu.

Predajem Međunarodnom sudu za ratne zločine sljedeće dokumente. Sastavili su ih pripadnici mog bataljuna za vrijeme našeg boravka u Hrvatskoj. Potpisao sam se na svaku stranicu tih dokumenata, na naljepnicu videokazete i na fotografije. Koliko se sjećam i znam, ti dokumenti opisuju razvoj događaja za vrijeme i nakon operacije Oluja. Te se dokumente može čitati kao dio moje pisane izjave.

- 1) 'Prilog A, A 3350-39 (0 Adm cie C)', 11 stranica, označen sa B;
- 2) 'Sažetak dokaznog materijala', sastavila obavještajna sekcija bataljuna, osam stranica, označen sa C;
- 3) 'Slijed događaja vojno-informativne sekcije', dvije stranice, označen sa D;
- 4) 'Hrvatske snage prije i poslije prekršaja', osam stranica, označeno sa E;
- 5) Informacije o rasporedu snaga ARSK-a i HV-a, prikupljene u bazi našeg bataljuna, devet stranica, označeno sa F; i
- 6) Skicirani zemljovidi rasporeda jedinica u Sektoru jug, uključujući granice HV-a i ARSK-a, tri stranice, označeno sa G;
- 7) Videokazeta koja prikazuje raspored bataljuna 2R22R u Hrvatskoj od travnja do rujna 1995., a koja sadrži i neke prizore snimljene neposredno nakon operacije Oluja, označena sa H;
- 8) Fotografije.

Pokazan mi je dokument naslovljen "Slijed događaja tijekom hrvatske ofenzive od 4. Do 7. Kolovoza 1995." (ERN 00354413-00354419). Mogu reći da su taj dokument sastavili pripadnici mog bataljuna. Potpisao sam se na svaku stranicu tog dokumenta. Koliko se sjećam i znam, u tom je dokumentu opisan razvoj događaja nakon operacije Oluja. Taj se dokument može čitati kao dio moje pisane izjave.

/potpisano/

POTVRDA SVJEDOKA

Izjava mi je glasno pročitana na engleskom jeziku i sadrži sve što sam rekao po svojem znanju i sjećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svjestan sam da se ona može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991., kao i da mogu biti pozvan da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 27.08.1996.